

Östersjöbrief 31

Möjligheterna att skydda kustlekande sill och strömming finns - ändå händer inget

Det senaste året har många röster höjts för att flytta ut trålgränsen längs ostkusten för att skydda lekande sill och strömming, och därmed den biologiska mångfalden i våra skärgårdar. Men regeringen och berörda myndigheter hävdar att vi ännu vet för lite för att agera. Under tiden tillåts industrifisket fortgå, och till och med öka. Det är en obegriplig logik, och en lek med eld. Om sillen knäcks på samma sätt som torsken vore det en katastrof för Östersjöns miljö, det kustnära fisket och fritidsfisket.

En viktig åtgärd

Utvecklingen för sill- och strömmingsbeståndet har varit negativt under en längre tid, vilket vi berättade om i vår senaste Östersjöbrief.¹ Sedan 1970-talet har mängden lekmogen sill i centrala Östersjön minskat med nära 80 procent och Internationella Havsforskningsrådet (ICES) bedömer att fisketrycket är för högt. Beståndet ligger nu under vetenskapliga rekommendationer för ett uthålligt fiske.² Samtidigt har sillen blivit magrare, växer långsammare och blir könsmogen tidigare, förr efter tre år, nu efter ett. Det är vanliga tecken på stressade och överfiskade bestånd.³ Utvecklingen är väldigt lik torskens, innan det beståndet kollapsade.¹

Att flytta ut trålgränsen från 4 till 12 sjömil kan enligt forskare göra stor skillnad för sillens och strömmingens förmåga till reproduktion och tillväxt,² men trots varningssignalerna har det svenska industrifisket tillåtits öka med hela 70 procent de senaste fem åren.⁴ Under samma tid har också

andelen som fiskas nära kusten ökat. 2014 fiskades 20 procent av den totala fångsten i området mellan 4 och 12 sjömil. 2018 hade uttaget ökat till 30 procent. Det får stora konsekvenser för de kustlevande djur som har sillen och strömmingen som föda.

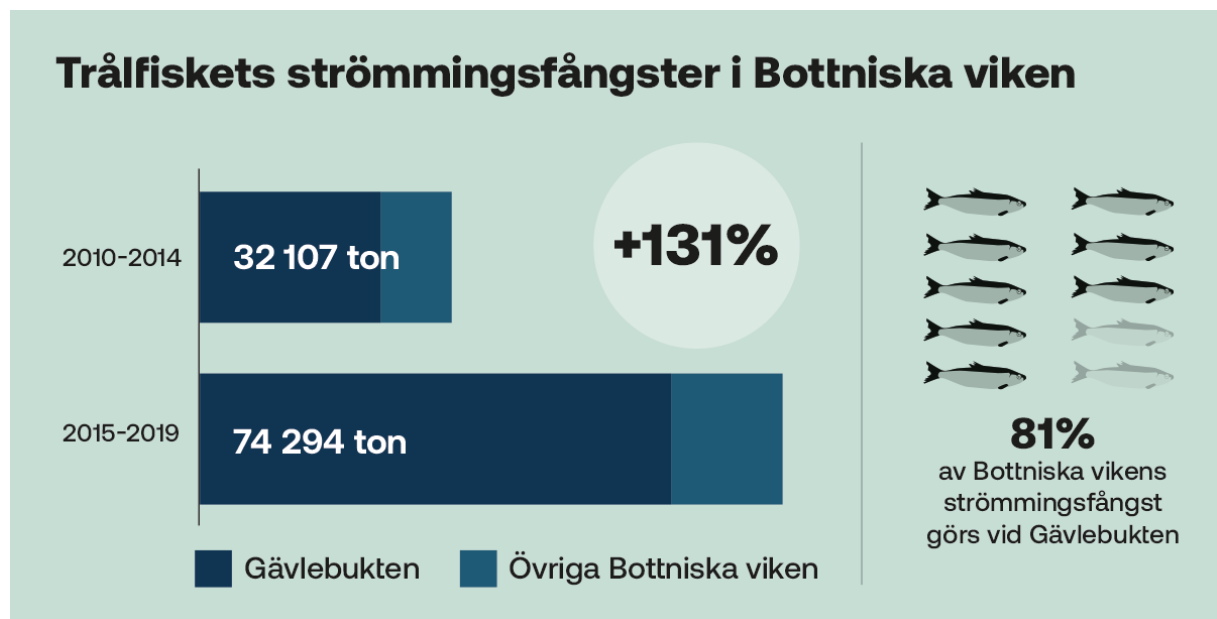
Regeringen anser sig veta för lite, men låter ändå industrifisket fortsätta

Landsbygdsminister Jennie Nilsson menar att vi inte ska begränsa industrifisket då "orsakssambanden" mellan vikande bestånd och fiskets uttag är för otydliga,⁵ och att det även kan vara andra faktorer som påverkar sillbeståndet. Trots forskarnas varningar och ett omfattande kunskapsunderlag väljer alltså regeringen att avvakta baserat på argumentet "vi vet för lite". Denna inställning går emot både tillgänglig vetenskap och den gemensamma fiskeripolitikens krav på tillämpning av *försiktighetsprincipen* (se faktaruta) när det råder osäkerhet om hur ett eller flera bestånd utvecklas.

Vi vill vända på ministerns argument: är det rimligt att fortsätta fiska, och till och med öka uttaget av fisk, på ett bestånd som man säger sig veta för lite om för att ta några som helst beslut?

Bristen på politisk handling skylls också på EU-regler eller bilaterala avtal. På frågan om varför inget görs, trots forskarnas rekommendationer om utflyttad trålgräns, har Havs- och vattenmyndigheten svarat att det är "många intressen" att ta hänsyn till⁶ och att en utflyttning av trålgränsen endast skulle drabba svenskt fiske, utan att kunna påverka andra länders fiske.⁷ Det stämmer inte.

Enligt EU-kommissionen är avtalen med andra länder styrande, och länderna längs ostkusten fiskar utifrån kuststatens bestämmelser. Det betyder att Sverige har rådighet, och kan införa restriktioner längst ostkusten - som exempelvis en utflyttning av trålgränsen för att skydda sill och strömming. Dessutom väcker de bilaterala avtalen en rad andra frågor. Exempelvis avser avtalet från 1975 mellan Sverige och Finland "traditionellt fiske" som bedrivs i "väsentligen samma utsträckning som innan". När detta skrevs låg uttaget av strömming i södra Bottenhavet på ca 6 tusen ton, medan dagens uttag ligger över 30 tusen ton. Det traditionella kustfisket tar i dag upp en bråkdel av detta. Fem stortrålare stod 2018 ensamma för 96 procent av de svenska landningarna i området.⁸

En ohållbar förvaltning bör inte skyllas på nästan 50 år gamla avtal, som skrevs när fisket bedrevs med helt andra förutsättningar. Om regeringen skulle vilja ändra avtalen har det funnits många chanser de senaste decennierna, och finns än i dag.

Andra vägar

Om EU av någon anledning skulle motsätta sig ett trålfiskeförbud inom 12-milszonen kan Sverige i stället införa dessa regler med stöd av artikel 20 i EU:s gemensamma fiskeripolitik. Då kommer kommissionen att begära ett samråd, där rådgivande nämnder och andra medlemsstater kan göra sina röster hörda, varefter ett beslut kan börja gälla inom några månader. Även här finns med andra ord en framkomlig väg för politiken om bara viljan finns (mer om EU:s gemensamma fiskeripolitik i faktaruta nedan).

Dags att vända bevisbördan

Att införa nationella restriktioner inom 12-milszonen skulle inte rädda all Östersjösill, men det skulle stoppa den värsta konkurrensen om fisken till förmån för miljö, ekosystem och kust- och fritidsfiske. Det skulle ge ett visst skydd åt den lekande sillen och strömmingen, vilket också är slutsatserna från Stockholms universitets Östersjöcentrum.⁹

Vår slutsats blir att regeringen kan och bör agera, men väljer att inte göra det. De styrande politikerna gömmer sig bakom vaga och svepande argument, utan att ta hänsyn till befintlig kunskap. Samtidigt pekar mycket på att vi måste skydda sillen och strömmingen nu. Det är hög tid att vända bevisbördan. Om fiske ska tillåtas måste politiker vara säkra på att det inte riskerar framtida fisken eller ekosystem. När det råder osäkerhet måste fisket kraftigt begränsas tills kunskapen finns.

En omvänd försiktighetsprincip

EU:s gemensamma fiskeripolitik och svensk lag vilar på en försiktighetsansats och -princip som innebär att ett försiktighetsmått ska vidtas "om det kan antas att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada och olägenheter för människors hälsa och miljön". Det räcker med att det finns en risk för detta för att ett land ska kunna införa begränsningar inom 12 nautiska mil.⁹ I stället agerar regeringen tvärtom och låter det storskaliga fisket fortsätta, trots all kunskap som pekar på dess negativa effekter för fiskpopulationer, ekosystem och övrigt fiske. Därför menar forskare vid Stockholms universitet att regeringen använder en sorts omvänd försiktighetsprincip gällande sillfisket.¹⁰ Om försiktighetsprincipen följdes i det här fallet borde dagens varningssignaler leda till omedelbar handling.

EU:s gemensamma fiskeripolitik

Stater får enligt artikel 20 i EU:s gemensamma fiskeripolitik¹¹ införa icke-diskriminerande begränsningar inom 12-milzonen för att bevara eller förbättra status för fiskbestånd eller marina ekosystem. Kravet är att regleringarna måste vara i linje med de mål som EU:s fiskeripolitik sätter upp, vilket bland annat inkluderar ett miljömässigt hållbart fiske, tryggad livsmedelsförsörjning, försiktighetsansatsen, en ekosystembaserad förvaltning, att god miljöstatus ska uppnås eller för att främja kustfiske. Alla dessa är i linje med befintlig kunskap som motiverar en utflyttad trålgräns.

Östersjöbrief publiceras av BalticWaters2030 och skickas till politiker, journalister, opinionsbildare och den intresserade allmänheten.

För ytterligare information besök balticwaters2030.org

BalticWaters
2030

¹ [BalticWaters2030 - Östersjöbrief30](#)

² [Baltic Eye: Minska det kustnära trålfisket för att skydda Östersjösillen](#)

³ [ICES: WGBFAS 2020](#)

⁴ [SLU Aqua: Atlas över svenskt kust- och havsfiske 2003-2015](#)

⁵ [Skärgården: Rovfisket måste stoppas](#)

⁶ [Mitti: Havs- och vattenmyndigheten vill inte flytta ut trålgränsen](#)

⁷ [Havs- och vattenmyndigheten: Det pratas om att flytta ut trålgränsen. Vad säger HaV om det?](#)

⁸ [Sportfiskarna: Strömmingsfisket i Södra Bottenhavet 2020](#)

⁹ [Östersjöcentrum: Regeringen måste skydda strömmingen](#)

¹⁰ [Naturvårdsverket: Försiktighetsprincipen](#)

¹¹ [EU:s gemensamma fiskeripolitik](#)